

Európai és Közép-ázsiai Regionális Fórum a kisebbségek helyzetének javítására

2022. május 2–3-án rendezték a bécsi Diplomáciai Akadémián az Európai és Közép-ázsiai Regionális Fórumot az ENSZ kisebbségi ügyekért felelős különleges jelentéstevője, dr. Fernand de Varennes, a Tom Lantos Intézet és az Osztrák Köztársaság Európai és Nemzetközi Ügyekért Felelős Szövetségi Minisztériuma közös szervezésében. Az idei első Regionális Fórum a 2022-ben létrehozásának 30. évfordulóját ünneplő *Nyilatkozat a nemzeti vagy etnikai, vallási és nyelvi kisebbségekhez tartozó személyek jogairól* című ENSZ-dokumentumot helyezte a középpontba, és áttekintette annak legfontosabb elemeit, esetleges javításra szoruló témaköreit, jövőjét *Review, Rethink, Reform* címmel.

A Regionális Fórumok létrehozását az ENSZ kisebbségi ügyekért felelős különleges jelentéstevője kezdeményezte 2019-ben, amelyeket azóta évente több alkalommal rendeznek meg egy-egy régió kisebbségi ügyeit, problémáit helyezve a középpontba (amerikai, afrikai és közel-keleti, ázsiai, európai). A Fórumok fő célja, hogy a kisebbségek képviselői és egyéb résztvevők széles körben ajánlásokat fogalmazzanak meg a kisebbségek jogainak, helyzetének javítása céljából, illetve az évente Genfben megrendezett ENSZ Kisebbségi Fórumot a kisebbségek számára könnyebben elérhetővé tegyék. A Regionális Fórumokon megfogalmazott ajánlások ismereteket nyújtanak a jelentéstevő tematikus munkájához, bemutatják azokat a Kisebbségi Fórumon, illetve részét képezik a jelentéstevő által az ENSZ Emberi Jogi Tanácsa felé benyújtott éves jelentésnek.

A kétnapos eseményen az előadók és a résztvevők négy tematikus panel keretében tekintették át a normatív keretrendszert és annak értelmezését; a végrehajtással kapcsolatos intézményeket, mechanizmusokat, politikákat és programokat; a kisebbségi részvételt mint eljárási és érdemi jogot és folyamatot; valamint az előrelépés lehetőségeit a kisebbségi jogrendszer reformja és végrehajtása szempontjából. A panelek szakmai előadásai után a személyesen és online formában részt vevőknek lehetőségük nyílt hozzászólni, illetve ajánlásokat megfogalmazni az adott témakörök kapcsán, amelyeket írásban is benyújtottak a szervezők felé.

A konferencia nyitó panelében Bíró Anna-Mária, a Tom Lantos Intézet igazgatója; Peter Launsky-Tieffenthal osztrák külügyi főtiszt; Kairat Abdrakhmanov, az EBESZ nemzeti kisebbségi főbiztosa; Ilze Brands-Kehris, az ENSZ emberi jogi főbiztosának munkatársa; Arno Kompatscher, Dél-Tirol kormányzója; Michael O'Flaherty, az EU Alapjogi Ügynökségének igazgatója; és Fernand de Varennnes, az ENSZ kisebbségi különleges jelentéstevője osztotta meg gondolatait. Az előadók közül többen hangsúlyozták, hogy az 1992-ben létrejött *Nyilatkozat* óta a dokumentum és egyéb, kisebbségekkel kapcsolatos nemzetközi kötelezettségvállalások gyakorlatba való átültetése és végrehajtása sok kívánnivalót hagy maga után, az államok ezzel kapcsolatos politikáit a konfliktusok megelőzése és a többség–kisebbség egyenlőségének biztosítása érdekében ezekhez kellene igazítani, és gyakorlati lépéseket kellene tenni azok megvalósítására. Fernand de Varennnes elmondta, hogy 2010 óta megháromszorozódott az államokon belüli konfliktusok száma, amelyek nagy része kisebbségi csoportokat is érint, illetve többek között a médiában is egyre inkább terjed a gyűlöletbeszéd, amelynek háromnegyede a kisebbségekre irányul. Kiemelte, hogy napjainkban a kisebbségek emberi jogait védik a legkevésbé, egyéb jogok előnyt élveznek, ezért új politikákat, célokat kellene megfogalmazni a helyzet javítása érdekében.

Az első tematikus panel előadói a meglévő normatív keretet mutatták be, és értelmezték, illetve többen itt is a *Nyilatkozat* hiányosságaira hívták fel a figyelmet. Vincze Loránt, az Európai Nemzetiségek Föderatív Uniójának (FUEN) elnöke például hangsúlyozta a nemzeti kisebbségek jogainak háttérbe szorítását, és azt, hogy az utóbbi időben nem történt előrelépés ezek biztosítása területén, így rendkívül fontos lenne olyan aktuális jogi keret kialakítása és alkalmazása, amely legalább e csoportok alapvető jogait biztosítja. A multilaterális intézmények azonban vonakodnak ennek létrehozásától, ahogyan az a Minority SafePack európai polgári kezdeményezés esetében is megfigyelhető volt. A második panel bemutatta a kisebbségekkel kapcsolatos multilaterális keretrendszer egyes dokumentumait és mechanizmusait. Több előadó is kiemelte (például Boriss Cilevičs, az ET Parlamenti Közgyűlésének lett képviselője; Ali Hüseyinoglu, a Trakya Egyetem professzora; Jonathan Cohen, a Conciliation Resources szervezet ügyvezető igazgatója), hogy a kisebbségeket sok esetben ma is biztonsági kockázatként kezelik, amit orvosolni kellene, illetve sok ország részéről hiányzik a jóindulat a kisebbségi ügyek vonatkozásában. Ezzel összefüggésben szükséges lenne helyreállítani a bizalmi kapcsolatokat a kisebbségek és a többség, illetve a kormányzati szervek, vezetők között. A harmadik panel során az előadók a kisebbségi részvételt helyezték a középpontba. Jennifer Jackson-Preece, a London School of Economics and

Political Science professzora szerint egyfajta paradox jelenséget figyelhetünk meg a kisebbségvédelem terén, hiszen e csoportok érdemi, valós jogokkal rendelkeznek a jelenlegi szabályozás alapján, azonban ezek gyakorlati alkalmazása csekély mértékben valósul meg. Az ENSZ-ben az őshonos népek jogainak elismerése jóval nagyobb mértékben biztosított, mint egyéb kisebbségi csoportoké, így ezt a mintát kellene követni a többi kisebbség esetében is. A negyedik panel előadói a kisebbségi jogok és ügyek jövőjéről osztották meg gondolataikat. Vizi Balázs, a Nemzeti Köszolgálati Egyetem Nemzetközi Jogi Tanszékének habilitált egyetemi docense elmondta, hogy a multilaterális kereten túl a kisebbségek védelme sok kétoldalú szerződésben is közvetlenül vagy közvetetten – hivatkozva a multilaterális dokumentumokra – megjelenik. Kiemelte, hogy a kisebbségek hatékony politikai részvételét akadályozza a hatáskörök megosztottsága a központi kormányzat és a regionális, helyi önkormányzatok között, tehát a két szintnek párbeszédet kellene folytatnia. Emellett új eszközöket, digitális technológiákat, mechanizmusokat is létre kellene hozni annak érdekében, hogy a kisebbségek jogai biztosítottak legyenek, illetve ezeket mindenképpen át kellene ültetni a gyakorlatba.

A konferencia végére a szervezők összesítették a kétnapos esemény előtt, illetve annak során beérkező ajánlásokat, majd azokat összesítve bemutatták a résztvevők számára. A konferencia során körülbelül 60 kisebbségvédelmi ajánlást fogadtak el, amelyek elérhetőek lesznek az ENSZ Emberi Jogi Főbiztosi Hivatalának¹ és a Minority Forumnak² a honlapján. Az esemény zárásaként Fernand de Varennes kiemelte, hogy a regionális fórumok az eddiginél nagyobb mértékben biztosítják a kisebbségek részvételét a párbeszédben. Az ENSZ-ben a kisebbségi ügyek befejezetlenek, az ezzel kapcsolatos szabályozás kialakítása megrekedt, azonban eljött az idő, hogy minél nagyobb mértékben kezdje a szervezet előmozdítani e jogok védelmét, tiszteletben tartását. Ennek a kívánt keretnek egyértelmű és konkrét háttérrel adnak a Regionális Fórumok ajánlásai, a célok megfogalmazása és gyakorlati alkalmazása által változásra van szükség, és az ígéreteket cselekvésre kell váltani. A Regionális Fórumon 25 országból körülbelül 200 regisztrált résztvevő volt jelen személyes, illetve online formában. Az Afrikai és Közel-Keleti Regionális Fórumot néhány hét múlva rendezik.

2022. május 6.

¹ UNHCR: *Regional Forums on Minority Issues* (2022. május 16.).

² A Minority Forum [honlapja](#).

Felhasznált irodalom

A Minority Forum honlapja. Online: www.minorityforum.info/

UNHCR: *Regional Forums on Minority Issues* (2022. május 16.). Online: www.ohchr.org/en/special-procedures/sr-minority-issues/regional-forums-minority-issues